

כשרות ויסקי שמעורב בו יין נכרים

מקורות בשו"ע ומחלוקת נושאי הכלים

1. שולחן ערוך יו"ד הלכות יין נסך סימן קלד סעיף ה

כמה יהא במים ויהא בהם כדי לבטל טעם היין, ששה חלקים כנגדו. וכל שיש במים כשיעור הזה, מותר אפילו בשתייה.

2. ט"ז יורה דעה סימן קלד ס"ק ה

(ה) ששה חלקים כנגדו. הכי מצינו בגמרא פרק השוכר בשני כוסות א' של חולין ואחד של תרומה ונמזגו כל א' במים פירוש בג' חלקים מים דקיי"ל כל חמרא דלא דרי על חד תלת מיא לאו חמרא הוא רואין היין של חולין כאילו אינו ונמצא נשארו ששה חלקים מים מן היין של תרומה ומבטלין אותו כן פירש הראב"ד ור"י.

3. ש"ך יורה דעה סימן קלד ס"ק כא

כא ששה חלקים. כתב האו"ה כלל כ"ג סוף דין ט"ו דוקא יין נסך במים אבל ביין או בתבשיל שמשביחו ודאי אסור הכל עד ששים ע"כ ופשוט הוא:

4. שולחן ערוך יו"ד הלכות יין נסך סימן קכג סעיף ח

הגה: יין מזוג, כל זמן שיש בו טעם יין, אסור (טור). ויש מתירין בששה חלקים מים (ב"י בשם הרשב"א) ש"ך: והכי קי"ל כדלקמן סי' קל"ד.

5. שולחן ערוך אור"ח ברכת הפירות סימן רד סעיף ה

שמרי יין, מברך עליהם בורא פרי הגפן; נתן בהם מים... יינות שלנו שאינן חזקים כל כך, אפילו רמא תלתא ואתא ארבעה אינו מברך עליו בפה"ג; ונראה שמשערים בשיעור שמוזגים יין שבאותו מקום. הגה: ובלבד שלא יהא היין אחד מששה במים, כי אז ודאי בטל (אגור).

6. שולחן ערוך אור"ח ברכת הפירות סימן רב סעיף א

הגה: ואם נתערב יין בשכר, אזלינן אחר הרוב, אם הרוב יין, מברך: בפה"ג, ואם הרוב שכר, מברך: שהכל (ב"י בשם התשב"ץ).

7. משנה ברורה סימן רב ס"ק י

ולא דמי להא דקי"ל לקמן בסימן ר"ד ס"ה בהג"ה דדי שיש ביין מעט יותר מאחד בששה נגד המים ע"ש דהתם דרך מזיגת יין הוא במים וע"כ לא שייך לומר דיתבטל היין נגד המים שנמזגו במ דנעשה הכל כמין אחד. משא"כ בשכר דאין דרך למזוג במ וכשני מינים בעלמא דמי דכל מין שהוא הרוב הוא העיקר. ועיין בביאור הגר"א שדעתו לדינא דגם בענינו שוה למזיגת יין במים:

8. שולחן ערוך יו"ד מאכלי עובדי כוכבים סימן קיד ד

כל אלו המשקים, וכן החומץ של שכר, אסור לקנותו מהם אם דמיהם יקרים מדמי היין, שאנו חוששים שמא עירב בהן יין (עד שאין ס' לבטלו מרדכי בשם ראב"ה).

9. ט"ז יורה דעה סימן קיד ס"ק ד

(ד) עד שאין ס' לבטלו. תמהתי למה הצריך ס' הא קי"ל בסי' קל"ד סעיף ה' דיין במים בטל בששה חלקים וה"ה בשאר משקים דזה פשוט דהם מבטלים טעם היין יותר ממים ובב"י וד"מ העתיקו כאן בשם המרדכי בשם ראב"ה דצריך ס' אין מזה ראייה דהוא ס"ל כדעת י"מ שמביא הטור סי' קל"ד דצריך ס' אבל אנן לא קי"ל הכי ע"כ בודאי גם כאן סגי בששה כן נראה לע"ד:

10. נקודות הכסף סימן קיד סעיף ד

[א] [ט"ז ס"ק ד] תמהתי כו'. לא קשה מידי, דדוקא במים סגי בששה חלקים, מה שאין כן בשאר משקין, וכן מבואר באיסור והיתר הארוך [כלל כג דין טז] הבאתיו בש"ך סימן קל"ד ס"ק כ"א:

תשובת האגרות משה

11. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק א סימן סב

דבר בלענדעד יי"ש ער"ח אד"ש תש"ח. מע"כ ידידי הרב הגאון המפורסם מוהר"מ פינחס טייץ שליט"א הגאב"ד עליזאבעט.

קבלתי מכתבו היקר בדבר היי"ש בלענדעד שחתחת /שתחת/ השגחתו עושים בלענדעד שלא בתערובות יין וגליצערין. ואני אומר לו יישר כחו בזה שיהיה ראוי למהדרין ליהזר מדברים שצריך הוראת חכם כהא דחולין דף ל"ז ודף מ"ד ואיפסק ברמ"א ס"ס קט"ז וכ"ש בזה שיש גם אוסרין. ואני אף שאני מתיר נזהר אני בעצמי מלשותות בלענדעד רק בחבורה שלא למיחזי כיוהרא הייתי שותה משהו לכרך המסוכין כנהוג ולכן ודאי טוב שיהיה יי"ש בלענדעד בלא שום חשש.

אבל לדינא היי"ש בלענדעד אשר יש חשש שמא מערבין בה חלק אחד מארבעים יין מותר בשתייה דהא נפסק בסי' קל"ד סעי' ה' דיין בטל בששה חלקים ואף שבסי' קכ"ג סעי' ח' הביא הרמ"א ב' שיטות מ"מ הלכה כהמתירין כדאיתא בש"ך שם ס"ק ט"ז דהכי קי"ל עיין שם.

ואף שכתב הש"ך בסי' קל"ד ס"ק כ"א דבתבשיל שמשביחו אסור, עד ששים, אין ביי"ש חומרת תבשיל דאדבריה מצינו שיטת הרשב"ץ שבמשקים חריפים כשכר וכדומה מתבטל (יין לענין ברכה) עוד בפחות אם רק הרוב הוא שכר לענין ברכה. ונפסק כן באו"ח סי' ר"ב סעי' א' ברמ"א.

ואף שאולי אין ראייה מברכה מ"מ הא במים גם לענין ברכה בעי ששה דוקא שלא לברך בפה"ג. וא"כ אין שום טעם לומר שיהיו מים ושאר משקין הפוכים דלענין בטול איסור יהיה במים אף בששה ובמשקים דוקא בששים (כמו שהציע הש"ך) ולענין ברכה יהיה במשקים ברובא (כמובא בסימן רב) אף שבמים הוא בששה (כמובא בסימן רד) דמה"ת יהיו סברות הפוכות בלא ראייה מגמ'.

ולכן אף שלכאורה הא פליגי בזה הט"ז והש"ך בנקה"כ סי' קי"ד דהט"ז בסק"ד כתב דגם במשקים סגי בששה להתבטל ורמ"א שהעתיק עד שאין ששים לבטלו הוא רק ריהטא דלישנא של המרדכי בשם ראב"ה שסובר דגם יין במים צריך ששים ובנקה"כ השיג עליו דבמשקים עדיף. פשוט שמרשב"ץ זה יש להכריע כהט"ז (שבמשקים הבטול קל יותר במים) וכן הכריע הבה"ט דאף דכתב בסק"ז גם שיטת נקה"כ במקוץ מ"מ בסק"י סתם כהט"ז וגם הפר"ח הביאו במחצית השקל סי' ר"ד ס"ק ט"ז סובר כהט"ז. וכן משמע שסובר גם המחמ"ש שם.

ומהאו"ה שהביא הש"ך בסי' קל"ד ס"ק כ"א הא כתב שם רק ביין או בתבשיל ולא קשה מזה כלל על משקים אחרים, דיין ביין ודאי לא נתבטל טעמו כבכל מין במינו. ואף שבכל מין במינו לא החמירו לרבנן יותר מאינו מינו מ"מ לא הקלו בששה מאחר שיש דברים שבעו ששים כמו בתבשיל אבל בשאר משקים אפשר מודה להט"ז.

וגם מסתבר שיש חלוק בין משקים חריפים למשקים דמי פירות שאינם חריפים כיין תפוחים ויין רמונים דאולי רק בחריפים סובר הרשב"ץ שמתבטל ברוב ובאינם חריפים אולי הם חמירי ממים שהם גם כתבשיל. ולכן אפשר רק ע"ז משיג הנקה"כ על הט"ז וכוונתו דלכן לא קשה על הרמ"א דנקט ששים משום שיש כאן דברים שאינם חריפים וא"כ לא פליגי גם הש"ך על הט"ז במשקים חריפים. אך אף אם פליגי יש להכריע כהט"ז.

(1:6) שהכרעת הדין כמותו וגם שיותר משמע שגם הש"ך לא פליג עליו במשקים חריפים כדלעיל.

ומדין אין מבטלין איסור לכתחלה שאסור במזיד אם הפעקטערי של הי"ש הוא של ישראל ואסור אף למי שנתבטל בשבילו כדאיתא בס"י צ"ט סעי' ה' וכיון שעשה למכור הוא כמו שנעשה בשבילם כדכתב בחדושי רעק"א בשם הריב"ש, הא פשוט שכיון שרוב הי"ש נמכר לעכו"ם נחשב במה שנעשה למכור כנעשה בשביל הרוב כמו בהובא מחוץ לתחום שנחשב שהובא להעכו"ם כשהרוב הוא עכו"ם כדאיתא באו"ח/ בס"י תקט"ו סעי' ו' ועיין בעירובין דף מ' ופ"ב דמכשירין מ"ו וכו"כ לענין זה. ועיין בריב"ש שכל ראייתו שנחשב בעושה למכור כנעשה בשבילם הוא מדין הובא מחוץ לתחום וא"כ ברוב עכו"ם הוא כמו התם שאין להחשיב שנעשה בשביל ישראל המעוט ואין לאסור מצד זה.

ומצד חשש תערובות גליצערין הנה גליצערין הוא דבר שאינו נו"ט כלל וגם הוא רק מעט ולא ניתן לטעם אלא כדי שיהי' קל לבלוע וכדומה לעוד דברים שאין שייך לטעם. וגם הרבה פעמים שלא נשאר כלום מהגליצערין מהי"ש גופיה. ולכן חזינו שלא חששו כל הרבנים שבמדינה לאסור זה וגם הא כמעט כל ישראל שבמדינות אלו שתו זה וח"ו לומר שעשו איסור אלא הוא כדברארי שמדינה מותר ואם אינם נביאים בני נביאים הם.

זהו לדינא אבל בעל נפש יש לו להחמיר על עצמו מצד כמה חששות. חדא דהא הרבה פוסקים סברי דסתם יינם גם בזה"ל אסור בהנאה עיין בר"ס קכ"ג. ואף מהמתירין יש שסברי דהוא דוקא במקום הפסד עיין בט"ז שם סק"ב ובש"ך ס' קכ"ד ס"ק ע"א, וא"כ למה שבארתי שיש לאדם הנאה ממים שנתן לשם מעט יין דבשביל זה נותן וגם לא נכחיש המציאות שהוא מוטעם יותר בשביל היין לא גרע טעם קיוהא מהנאה בעלמא שאסור.

ומה שהמחבר אף שסובר דסתם יינם אסור בהנאה גם בזה"ל פסק מ"מ דנבטל בששה, אולי יש לאוקמי דאירי באופן שלית ליה הנאה מזה כגון שרוצה לשתות מים בלבד לצמא שלשתיה זו לית לו שום הנאה מהיין אף אם היה בפחות מששה היה עכ"פ אסור משום איסור השתיה שאסור אף בלא הנאה כיון שלא נפסל משתית אדם אבל בששה שמצד השתיה ליכא איסור אלא מצד ההנאה לכן אם עתה אין לו הנאה משום שרוצה בשתית מים לבד מותר. דבלא זה תמוה מאד נהי שלא נחשב כיון בטעם זה שהוא רק קיוהא בעלמא וכעפרא בעלמא דמי כלשון התוס' ב"ב דף צ"ו מ"מ הא כל מה שנשתנה מאיסורי הנאה אסור דפשוט שגם אפרן דיי"נ אסור כדין נקברין. ובשלמא בששים הוי היין כליאת כלל דהא לא נתן שום טעם אבל בששה שאיכא טעם רק שלא נחשב טעם יין א"כ יש כאן עכ"פ איזה דבר מהיין רק שנשתנה מיין לשם אחר ולעפרא היה לן לאסור גם זה.

אבל הוא דוחק גדול לאוקמי דברי המחבר באוקימתא כזו ובפרט שכתב מותר אפילו בשתיה משמע שכש"כ שבהנאה מותר והא בהנאה כגון במכירה שנותנים בעד זה יותר מכפי שיוי/שווי/ מים לבד הרי יש לאסור. ולכן צריך לומר דסובר המחבר דדבר שנתערב באינו מינו ברוב היתר נחשב כליאת כלל הדבר שנתערב אף בנותן טעם דמ"מ נבטל הטעם לשם הרוב ולא אמרינן דבשביל הרגש הטעם הוא כלא נתערב וישנו בעין אלא דטעם כעיקר הוא דין חדש כדצריך לומר כן אליבא דהר"י יוסף מאורליגש בתוס' חולין דף צ"ט ואליבא דהסוברים טעם כעיקר הוא דרבנן. ולכן טעם קיוהא לא נאסר. אבל א"כ למה שבארתי בחדושי להרבה ראשונים שכשיש טעם הוא כישנו בעין גם בטעם קיוהא יש להחשיב כבעין רק כנשתנה מיין לדבר אחר ולעפרא שיש לאסור בהנאה ובשתיה אם יש לו הנאה מזה. וא"כ לבע"נ יש לחוש לזה.

ועיין במג"א ס' ר"ד ס"ק ט"ז שאף שדעתו ג"כ שאפשר בשאר משקין לא נתבטל משום שאפשר שאין מפסידין טעם היין והוא כהנקה"כ אבל מסיק שביינות שלנו ודאי בטל, וכונתו שביינות שלנו שאינם חזקים כ"כ גם הוא מודה להט"ז דבטל בששה אף בשאר משקים וכן מפורש במח"ה ש' ס' ר"ב סק"ג. ובפ"ת ס' ק"ב סק"ב יש טעות סופר וצריך לומר ביינות שלנו ובטל בששה.

ועיין במג"א ס' ר"ב סק"ג שהש"ך הגיע/הגיע/ בגליון אם נתערב יין בשכר תאנים ומפרש המג"א בכוונתו דדוקא שכר תאנים דאינו מפסיד טעם היין אבל שאר משקים מיד כשנתערב בהן כ"כ עד שנפסד טעם היין אף שהוא פחות מרוב מברכין שהכל (כלומר בטל היין לענין ברכה) עיין שם ובלבושי שרד. חזינו דאף הש"ך מודה להט"ז דשאר משקין פוגמין היין עוד יותר ממים (כיון שמשנים טעמו) וא"כ ודאי בטלים לכה"פ בששה כהט"ז. ובהכרח שלא יסתרו דבריו למש"כ בנקה"כ צריך לפרש דרק שאינם חריפים ובשכר תאנים לבד. ואם נימא שהם סותרים והוא חזרה במקום אחד מסתבר שהעיקר כהגהתו לדינא ולא מה שכתב בנקה"כ שרק מתרץ קושיא וכלל אופן הא יש לנו בש"ך גופיה שיטה כהט"ז.

והנה במטה יהונתן ס' קי"ד כתב לחלק דכשהיין משביח למשקין אוסר עד ששים ורק במים ומשקין שאינם נשבים מן היין וליכא לאסור רק משום טעם יין בטל בששה עיין שם. אבל אינו מובן כלל דכי יין פוגם את המים הא ודאי לא נכחיש המציאות שהרבה בנ"א נותנים מעט יין בהמים ששותים להטעים יותר/ אך הא דמותר הוא משום דעכ"פ מקליש טעם היין שהוא רק קיוהא בעלמא וכן מפורש בפתיחת הפמ"ג להלכות תערובות, ומוכרח הוא דאל"כ מ"ט מותר בב' כוסות של יין אחד של תרומה ואחד של חולין מטעם רואין יין ההיתר כאילו אינו, הא עכ"פ לא נפגם היין והמים עיין שם בפמ"ג. וכן משמע בתוס' חולין דף כ"ה דכתבו דלא הוי טעם גמור משמע שעכ"פ טעם טוב יש אך שהוא קלוש מלהחשב כהאיסור. וא"כ מה לנו שטעם קלוש הזה שלא נחשב כהאיסור משביח את המשקין הא עכ"פ ליכא איסור.

ואם יש מקום לחלק הוא רק דאולי משקין אחרים אין מקלישין טעם היין. וזהו כוונת המג"א שכתב דדוקא מים מפסידים ופוגמים את היין אבל שאר משקין אפשר שאין פוגמין עיין שם, שהוא לענין להקליש שלא יתחשב כטעם יין אבל לא לענין פגימת המים. וכן משמע לשון הראב"ד שבטור ס' קל"ד שהמים פוגמין להיין. איברא דלשון הר"ן שבע"ז דף ע"ג משמע שפוגם המים אבל כתב הפמ"ג שבלסוף/שלבסוף/ מסיק רק מטעם שהוא קיוהא (כלומר שהטעם נחלש ולא מצד פגימה ולכן אין לחלק בשאר משקים). ולכן דברי מטה יהונתן אינם מובנים. וגם אם נימא כדבריו שיש לאסור היכא דניתן להשביח את המשקין היה לו לאסור אף בששים ויותר. ולכן לדינא אין לחוש לזה.

ועוד יש להתיר אותו הבלענדעד שלא נרשם שיש שם יין והחשש הוא רק משום שרשאים מחוק המדינה שלא להזכיר המין שמערבין ממנו רק אחד מארבעים וא"כ אפשר ערבו שם יין, הא ודאי שיש בלענדעד שלא ערבו שם יין רק מינים כשרים או יי"ש ישן בחדש וכיון שהוא איסור דרבנן (של סתם יינם) תלינן לקולא עיין בס"י קי"ד סעי' י' ובש"ך שם ס"ק כ"א שאם אך ידוע שיש מי שאינו מערב יין מותר ליקח מכולל מספק דתלינן לקולא בדרבנן.

והש"ך מוסיף שאף מסתמא דאי אפשר שלא יהיה אחד שלא יזלף על הכרכום יין ויציל על כולן (ש"ד): ואפילו רוב דרכן להתערב כיון שאין ידוע בודאי שערבו אמרי' שהאחד שלא עירב מציל על כולם) ומביא כן מהמרדכי ומאגודה עיין שם וכ"ש הכא שידוע שיש הרבה פעקטערעס שאין מערבין יין בהי"ש בלענדעד/בלענדעד/ א"כ יש להתיר כל סתם בלענדעד דיש לתלות לקולא. ורק באם ידוע שערבו שם יין ליכא שם היתר זה. אך מ"מ יש להתיר מטעם הראשון שהוא כהט"ז (שבטל

זהו הנכון לע"ד להלכה ולמעשה ולכן ודאי שאף שאין לאסור, דבר טוב עשה ידידי כתר"ה שראה שיהיה בלענדער /בלענדעד/ ידוע שהוא בלא יין ובלא חשש איסור אחר כדי שיהיה ראוי גם לבע"נ הראוי להם להחמיר ולכן אמינא לפעלא טבא דמר יישר. ידידו מוקירו, משה פיינשטיין

12. כושרות – כושרות הויסקי

ישנם כמה מותגי וויסקי שידועים ככשרים למהדרין גם ללא הכשר על האריזה:

קראון רויאל (Crown Royal) - פרט לקאסק מספר 16.

ג'ים בים (jim beam) ללא תוספת טעמים

וורדפורד ריזרב (woodford reseave) ללא תוספת טעמים

ג'ק דניאלס מארה"ב (jack danirls) ללא תוספת טעמים

Glenlivet 12/ 15

Wild Turkey – כל המוצרים

Glenfiddich- Rich Oak/ Bourbon Cask

Tomatin – Legacy/ American oak cask

Bollantines - 30/ Finest

Teacher's – Highland Cream

וויסקי אמריקאי Bourbon - כל וויסקי אמריקאי שכתוב עליו

Bourbon, Rye, Tennessee (straight) (רק כאשר הוא מיוצר ומבוקבק

בארה"ב) –

לא מאושר כאשר כתוב עליו BLENDED או " Sherry, Port,

Madeira, Oloroso, Sauterne, Shiraz, Dual cask finish, or

"Double-Matured